

Sinä, minä ja muut

Yksikön 2. persoona kielellisenä, toiminnallisena ja sosiaalisena kategoriana

KARITA SUOMALAINEN

Väitöksenalkajaisitelmä Turun yliopistossa 11. joulukuuta 2020

Monien inhimillistä toimintaa sosio-kulttuurisesta näkökulmasta tarkastelevien teorioiden mukaan ihmismielelle on tyypillistä hahmottaa oma *itse* suhteessa toisiin (esim. Buber 1962 [1923]; Mead 1932; Vološinov 1990 [1929]; Vygotsky 1978 [1930–1934]; kokoavasti Linell 2009). Tällaisen käsityksen mukaan identiteettimme syntyy *itsen* ja *toisen* kohtaamisessa, niissä vuorovaikutuksellisissa prosesseissa ja neuvotteluissa, joita jatkuvasti käymme muiden kanssa. Voidaan jopa väittää, ettei ”minua” – subjektia tai itseä – kielellisenä, semioottisena, sosiaalisena tai fyysisenäkin entiteettinä ole olemassa ilman toisia.

Käsitteellä *toinen* tarkoitetaan tyypillisesti vuorovaikutuksen toista osapuolta eli jonkinlaista puhujasta erillistä vastaanottajaa: puhekumppania, jolle vuorovaikutus on suunnattu. Yksi keskeisimmistä kieliopin keinoista, jolla puhekumppaniin voidaan viitata, on yksikön toisen persoonan kategoria. Yksikön toista persoonaa voidaankin tämän vuoksi kutsua *toisen* indeksiksi, sillä persoona koodaa kielen pintaan paikan vastaanottajalle siinä välittömässä ympäristössä, jossa se esiintyy.

Väitöstutkimukseni käsittelee yksikön toisen persoonan käyttöä suomenkielisissä keskusteluissa. Lähtökohtaisesti yksikön toisen persoonan muodot ovat käyttökontekstissaan monitulkintaisia. Yksikön toisen persoonan käyttö lataa toki esiintymisympäristöönsä odotuksen siitä, että jotakuta osanottajaa puhutellaan, muttei vielä itsessään määrittele tarkemmin, kenestä yksittäisestä vastaanottajasta on kysymys. Voitaisiinkin sanoa, että yksikön toinen persoona samanaikaisesti on kuka tahansa ja toisaalta ei vielä kukaan; toisen persoonan käyttö edellyttää, että vastaanottaja tunnistaa olevansa tarkoitettu puhekumppani. Väitöstutkimuksessani olenkin tarkastellut juuri sitä, millä perustein yksikön toisen persoonan muotojen tulkinta erilaisissa

tilanteissa tapahtuu. Kuinka voimme tietää, milloin meitä puhutellaan ja kutsutaan vastaanottajiksi ja puhekumppaneiksi yksikön toisella persoonalla?

Se, ketä tai mitä yksikön toisen persoonan muodoilla kuvataan, liittyy kielellisten ilmausten viittaavuuteen eli referenssiin: siihen, mikä suhde kielellä on maailmaan, jossa elämme ja toimimme. Viittaavilla ilmauksilla poimitaan maailmasta *tarkoitteita* – olioita, tapahtumia ja asiainiloja – ja kytketään ne osaksi kielellä rakennettua todellisuutta (ks. esim. Silverstein 1976; suomeksi Vilkuna 1992). Vaikka yksikön toista persoonaa käytetään varsin usein nimenomaan kuulijaan viittaavana ilmauksena, väitöstutkimusta tehdessäni kuitenkin huomasin, että yksikön toisella persoonalla tehdään myös paljon muuta kuin viitataan. Sen käytöllä voidaan nimittäin säädellä vuorovaikutustilanteen etenemistä ja tilanteen osanottajien välille rakentuvia suhteita.

Olen tutkinut yksikön toisen persoonan käyttöä suomenkielisissä arkikeskusteluissa eli sellaisissa epämuodollisissa, ystävien ja perheenjäsenten kesken käydyissä keskusteluissa, joihin lähes päivittäin osallistumme. Tutkimani keskustelut ovat osa suomenkielisten arkikeskustelujen morfosyntaktista tietokantaa Arkisyntiä, johon on kerätty noin 30 tuntia erilaisia kahden- ja monenkeskisiä arkikeskusteluja lähes 20 vuoden ajalta, vuodesta 1996 vuoteen 2015 saakka. Olen poiminut näistä keskusteluista erilaisia toisen persoonan ilmauksia: pronomineja, verbimuotoja ja yksikön toisen persoonan possessiivisuffiksin sisältäviä sanoja. Väitöskirjani osatutkimuksia varten olen koonnut poimimiani yksikön toisen persoonan ilmauksia yhteen erilaisiin kokoelmiin, joihin olen koodannut ilmausten käyttöön liittyviä syntaktisia, semanttisia ja vuorovaikutuksellisia piirteitä.

Väitöskirjani teoreettis-metodologinen tausta on kieltä ja sen käyttöä osana sosiaalista vuorovaikutusta tarkastelevissa näkökulmissa: vuorovaikutuslingvistiikassa, keskusteluanalyyseissa ja dialogistisessa kielitieteessä. Näen väitöskirjani edustavan ensisijaisesti vuorovaikutuslingvististä tutkimusta, jossa kieltä ja sen rakenteita tarkastellaan osana sosiaalista vuorovaikutusta. Tällöin keskeistä on näkemys siitä, että erilaiset kielelliset rakenteet ovat dynaamisia resursseja, joita puhujat voivat hyödyntää ja joille he voivat antaa erilaisia merkityksiä ja tilanteisia tulkintoja vuorovaikutuksen kulussa (Couper-Kuhlen & Selting 2018). Aineistoni analyyseissa olen hyödyntänyt keskusteluanalyyttistä menetelmää, jossa keskustelua tarkastellaan sosiaalisesti jäsentyneenä ja jaettuun ymmärrykseen perustuvana toimintana (Sacks 1995 [1992]; suomeksi Stevanovic & Lindholm toim. 2016). Lisäksi ajatteluani ja sitä myötä tutkimustani on ohjannut dialogistisen kielitieteen näkemys siitä, että inhimillinen toiminta rakentuu ja on olemassa aina vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä toisten kanssa (Linell 2009).

Väitöskirjassani huomion kohteena on se, millaista vaihtelua yksikön toisen persoonan muotojen käytössä arkisissa keskusteluissa esiintyy. Tutkimukseni osoittaa, että yksikön toinen persoona taipuu moneen. Vastaanottajaan viittaavan ja häntä puhuttelevan käytön lisäksi yksikön toista persoonaa käytetään aineistossani viittaus-suhteiltaan avoimesti. Avoimesti käytettynä yksikön toinen persoona ei viittaa vain ja ainoastaan vuorovaikutustilanteen välittömään toiseen osapuoleen, vaan sitä käytetään luomaan laajempi viittaus. Avoimesti käytetty yksikön toisen persoonan ilmaus voi viitata useaan keskustelun osanottajaan – jopa puhujaan itseensä – tai sitten kuvata yleisiä tai yleistettävissä olevia tilanteita tai tapahtumia. Maallikoiden puheessa

sellainen yksikön toisen persoonan käyttö, jota itse kutsun avoimeksi, on saanut leikkilisen nimityksen ”*sinä*-passiivi”. Tällä nimityksellä haluttaneen kuvata sitä, ettei yksikön toinen persoona tietynlaisessa käytössä viittaakaan kuulijaan, vaan yleisemmin keneen hyvänsä.

Yksikön toisen persoonan avoin käyttö lienee meille kaikille tuttua paitsi arkipäiväisistä keskusteluistamme myös erilaisista mediassa näkemistämme tai kuulemistamme haastatteluista. Erityisen yleisiä avoimet yksikön toisen persoonan ilmaukset ovat kokemuspohjaisissa haastatteluissa vaikkapa urheilijoiden tai pop-tähtien puheessa. Muutama vuosi sitten silmäni osui jalkapallouransa jo lopettaneen Jami Puustisen haastattelu *Helsingin Sanomissa*. Haastattelusta oli poimittu otsikkoon sitaatti, jossa Puustinen kuvaa yksikön toisen persoonan avulla, mitä hänen identiteetilleen tapahtui urheilu-uran lopettamisen jälkeen. Sitatissa Puustinen kertoo itselleen tapahtuneista asioista ja kokemuksista, mutta käyttää yksikön toisen persoonan muotoja, kuten esimerkissä 1 näkyy.

- (1) Ensin **pirstaloit** sen ja sitten **alat** rakentaa uusiksi sitä, kuka **olet**. (HS, 14.11.2017)

Myös tutkimukseni keskusteluaineistossa yksikön toista persoonaa käytetään puhujan kokemuksiin pohjautuvissa kerrontajaksoissa avoimesti hieman vastaavaan tapaan kuin edellä mainitussa lehtihaastattelussa. Näissä jaksoissa yksikön toisen persoonan tehtävänä on tyypillisesti tuoda puhujalle tapahtunut kokemus yhteiseen käsittelyyn, jaettavaksi, ja tehdä kokemuksesta vastaanottajalle tunnistettava ja mahdollisesti samastuttava. Usein yksikön toisen persoonan muotojen käyttö keskustelun kokemukserkontajaksoissa johtaakin aineistossani siihen, että vastaanottaja osoittaa tunnistavansa kuvatun kokemuksen.

Kokemusten kuvailujen lisäksi yksikön toisen persoonan avoin käyttö on yleistä myös silloin, kun keskustelun osanottajat kuvailevat hypoteettisia tilanteita tai havainnollistavat jotakin aiemmin sanottua. Hyvä esimerkki tästä on seuraava keskustelukatkelma (2), jossa kolme nuorta keskustelee siitä, mikä CV eli ansioluettelo on. Ansioluettelo ei vielä ole tullut nuorille tutuksi, mutta he yrittävät silti antaa sille jonkinlaisen määritelmän.

- (2)

01 Kaisa: >mä en< oov varmaa ikinä tehny ees seeveetä
02 koska, (0.1)
03 Toini: [em mäkää ook koskaa.]
04 Masa: [em mä m(h)äkää em mäkää] oot tehnyv
05 vi[el.
06 Kaisa: [>eiks se oos siis se,< (0.4) eikum mikäs se
07 °siis° [siis siihehä **kirjotat** että mitä sä.]
08 Masa: [se on seevee johon se et, (.) koullutus
09 ja mitkä työt **sull_o** ollu ja blaa blaa blaa.

((Poistettu 7 riviä, joissa Kaisa osoittaa, ettei edelleenkään ymmärrä, mikä CV on.))

17 Toini: seiks se oo, (0.2) vähän ku, (.) ansioluettelo

18 [tai jotai.

19 Masa: [on joo, ansio[luet-] joo.

20 Toini: [nii.]

21 (1.0)

22 Masa: kurriku[lum, (0.2) vitae.

23 Toini: [ja sit siihel laitetaa jos sä

24 **osaat** vaik jotai eri-, (.) erity[is, (.]

25 Kaisa: [aa,

26 Toini: alat mitä **sä osaat** tai niinku,

(Arkisyn, SG440)

Esimerkissä osanottajat käyttävät yksikön toista persoonaa kuvatessaan sitä, mikä ansioluettelo on ja mitä siihen kirjoitetaan (r. 7, 9, 23–24, 26). Kontekstista on selvää, ettei yksikön toinen persoona viittaa spesifisti osanottajiin, vaan kuvaus pätee keneen tahansa, joka tekee ansioluettelo. Kiinnostavaa on lisäksi, että sekä Masa että Toini käyttävät yksikön toisen persoonan muotoja avoimesti ja yhdessä luovat osanottajille puhetilanteessa riittävän määritelmän siitä, millainen asiakirja ansioluettelo on.

Edellä kuvatun kaltaista yksikön toisen persoonan avointa käyttöä on osoitettu esiintyvän laajalti myös muissa maailman kielissä kuin suomessa: englannista sen käyttö lienee monelle tuttua, mutta yksikön toisen persoonan yleistäväksi tai impersonaaliseksi kutsuttua käyttöä on tutkittu myös espanjan, hollannin, ranskan, (suomen)ruotsin, saksan, tanskan, mandariinikiinan sekä Israelissa puhutun heprean ja arabian osalta (ks. Suomalainen 2020a: 4 ja siinä mainitut lähteet). Mistään marginaalisesta ilmiöstä ei siis maailmankaan mittakaavassa ole kyse. Tutkimukseni asettuu osaksi tätä kieltenvälisessä tutkimuksessa käytyä keskustelua ja täydentää siinä esitettyjä näkökulmia: siinä missä aiemmassa tutkimuksessa on keskitytty tarkastelemaan avointen ilmausten viittaussuhteita, olen tutkimuksessani nostanut esiin viittaussuhteiden lisäksi sen, kuinka avoimilla ilmauksilla voidaan jäsentää sosiaalista vuorovaikutusta ja siinä rakentuvia interpersonaalisia suhteita.

Yhteen tiettyyn vastaanottajaan viittaavan ja viittaussuhteiltaan avoimen tai yleistävän käytön lisäksi huomasin tutkimuksessani, että yksikön toisen persoonan muotoja esiintyy aineistossani myös vastaanottajalle suunnatuissa mutta muodoltaan erittäin kiteytyneissä ilmauksissa. Tällaisia ovat esimerkiksi pikkusanat *kato*, *kuule*, *arvaa*, *oota* ja *tietsä*. On tyypillistä, ettei kyseisiä ilmauksia käytetä konkreettisesti ohjaamaan vastaanottajaa katsomaan, kuuntelemaan, arvaamaan tai odottamaan taikka kysymään vastaanottajalta jotakin puhujalta itseltään puuttuvaa tietoa. Sen sijaan niitä käytetään esimerkiksi jonkin asian selittämiseen tai vastaanottajan huomion kohdistamiseen keskustelun kannalta keskeiseen kohtaan (Hakulinen, Keevallik & Lindström 2003; Hakulinen & Seppänen 1992).

Väitöskirjassani kiinnitin erityistä huomiota *tietää*-verbin yksikön toisen persoonan kysymysmuodon eli *tiedätkö*-ilmauksen kiteytyneeseen, muodoltaan ja merkityk-

haalistunut eivätkä kielenkäyttäjät välttämättä enää hahmota ilmausta yksikön toisen persoonan kysymysmuodoksi.

Tutkimuksessani paljastuneet seikat yksikön toisen persoonan käytön variaatiosta täydentävät aiempaa kuvaa persoona- ja demonstratiivimuotojen käytöstä ja henkilöön viittaamisen keinoista arkikeskusteluissa. Fennistiikassa tämäntyyppisellä tutkimuksella on pitkä perinne (esim. Laitinen 1995; Laury 1997; Seppänen 1998; Etelämäki 2006; Helasvuo 2008; Priiki 2017), ja väitöskirjani asettuu osaksi tätä jatkumoa. Tutkimuksessani laajennan kuitenkin aiemmin käytettyjä näkökulmia tuomalla vuorovaikutuslingvistisen ja keskusteluanalyttisen tarkastelun rinnalle dialogistisen kielitieteen näkemyksen, jonka avulla olen voinut tulkita yksikön toisen persoonan käyttöön liittyviä sosiaalis-kulttuurisia merkityksiä yksittäisiä keskustelutallenteita tai niistä tehtyjä aineistokokoelmia laajemmassa kontekstissa. Väitöskirjassani keskeisenä nousee esiin kieliopin ja kielen rakenteiden merkitys sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa. Olen argumentoinut sen puolesta, että tietyn kielellisen ilmauksen käytön perusteella voi sanoa jotain myös esimerkiksi siitä, kuinka toimimme maailmassa sosiaalisina olentoina ja hahmotamme suhdettamme ympärillä oleviin ihmisiin.

Kiinnittämällä huomiota yksikön toisen persoonan erilaisiin käyttötapoihin tutkimukseni pohtii sitä, mikä yhteys persoonailmauksilla on vuorovaikutuksen etene- miseen, siinä rakentuviin osallistujaroleihin ja näiden roolien taustalla oleviin toimijoihin, meihin kielenkäyttäjiin. Aiemman tutkimuksen perusteella on selvää, että persoonaa ilmaisevien kieliopillisten kategorioiden suhde keskustelun osanottajiin ja heille lankeaviin osallistujaroleihin ei ole suoraviivainen (esim. Seppänen 1998). Oma tutkimukseni on lähestynyt aihetta toisen persoonan kategorian kautta. Yhtäältä olen osoittanut, että yksikön toista persoonaa voidaan käyttää muuhunkin kuin puhutellun vastaanottajan roolin rakentamiseen. Toisaalta olen myös esittänyt, että puhe- tilanteessa rakentuva puhutellun vastaanottajan sosiaalinen rooli on toisinaan tarpeen erottaa todellisista, fyysisesti keskustelutilanteesta läsnä olevista vastaanottajista. Amerikkalainen sosiologi ja keskusteluanalyttisen tutkimustradition uranuurtaja Harvey Sacks (1995 [1992], osa I: 350) onkin todennut osuvasti englannin toisen persoonan pronominita: ”‘You’ as it expands and eventually meets ‘everyone’, excludes no one. It comes to mean ‘me’, indeed, also.” Tämä on relevantti toteamus myös minun tutkimus- tulosteni kannalta.

Tutkimukseni osoittaa, että yksikön toisella persoonalla on oma roolinsa inter- personaalisen vuorovaikutuksen rakentumisessa. Yksikön toisen persoonan avulla äänessäolija voi puhutella vastaanottajaa, mutta myös osoittaa haluavansa jakaa omaa kokemusmaailmaansa vastaanottajan kanssa tai kutsua vastaanottajaa yhteiseen merkityksenantoon. Tutkimuksessani yksikön toinen persoona näyttäytyykin kielel- lisenä keinona hälventää puhukumppanien välistä eroa ja asettaa myös vastaanottaja vuorovaikutuksen etenemisen kannalta keskeiseen asemaan. Yksikön toisen persoonan ilmauksilla voidaan orientoida vastaanottajaa, virittää hänet samalle aaltopituudelle puhujan kanssa ja kiinnittää huomio siihen, mikä nähdään keskustelun osanottajille yhteisenä. Väitöskirjani aineistossa yksikön toisen persoonan ilmaukset ovat mukana myös silloin, kun yksilöllisiä kokemuksia ja subjektiivista tietoa jaetaan muille keskus- telun osanottajille.

Tutkimustulosteni kannalta on varsin osuvaa, että yksikön toisen persoonan tutkimisen pariin minut johdatti aikanaan kiinnostus sitä kohtaan, kuinka ihmiset käyttävät kieltä muodostaakseen yhteyden toisiinsa. Opin, että tätä kykyä muodostaa yhteys yksilöiden välillä ja jakaa subjektiivisten kokemusten sisältöä kutsutaan *intersubjektiivisuudeksi*. Ajattelin, että yksikön toinen persoona on kielen rakenteista kaikkein ilmeisimmin intersubjektiivinen, koodaahan se itseensä puhekuomppanin sosiaalisen roolin. Erityisesti minua kiehtoivat tietyt vastavuoroisuus – eräänlainen kutsu osallistua yhteiseen toimintaan –, joka tuntui olevan sisäänkirjoitettu yksikön toisen persoonan ilmauksiin.

Väitöskirjani todistaa, että yksikön toisella persoonalla todella on erityinen asema, mitä tulee ihmisten väliseen intersubjektiivisuuteen. Yksikön toisen persoonan käyttö luo aina esiintymisympäristöönsä oletuksen siitä, että emme ole yksin: on olemassa joku tai jokin itsestä erillinen *toinen*, johon meillä on erottamaton suhde. Voimme kuvitella itsemme *toisen* asemaan ja nähdä maailman ja oman toimintamme tästäkin näkökulmasta. Toisaalta teemme myös samanaikaisesti jatkuvasti oletuksia siitä, että *toiset* voivat ymmärtää meidän subjektiivisia kokemuksiamme ja näkökulmiamme. Kaikkea tätä voidaan hienovaraisesti ilmaista kielen keinostolla.

Aineistossani *itsen ja toisen* välinen suhde konkretisoituu kiehtovalla tavalla yksikön toisen persoonan käytössä. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että toinen persoona asettuu jonnekin puhujan ja kuulijan välimaastoon, rakentaen siltaa heidän välillensä. Tutkiessani yksikön toista persoonaa olenkin siis lopulta päätyneet tutkimaan myös sitä, missä yksilöllisten kokemusten rajat menevät ja kuinka ihmiset näitä rajoja kielentävät.

Lähteet

Aineslähteet

Arkisyn. Suomenkielisten arkikeskustelujen morfosyntaktinen tietokanta. Tietokanta rakennettu Turun yliopistossa, aineisto Helsingin yliopiston Keskusteluntutkimuksen arkistosta ja Turun yliopiston Lauseopin arkistosta. Suomen kielen ja suomalais-ugrilaisen kielen tutkimuksen oppiaine, Turun yliopisto.

HS = *Helsingin Sanomat* 2017. Jalkapallouran loppu 25-vuotiaana pakotti Jami Puustisen murtamaan oman identiteettinsä: ”Ensin pirstaloit sen, ja sitten alat rakentaa uusiksi sitä, kuka olet”. HS Urheilu 14.11.2017. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005447926.html> (31.12.2020).

Kirjallisuuslähteet

BUBER, MARTIN 1962 [1923]: *I and Thou*. Edinburgh: T & T Clark.

COUPER-KUHLEN, ELIZABETH – SELTING, MARGRET 2018: *Interactional linguistics. Studying language in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.

ETELÄMÄKI, MARJA 2006: *Toiminta ja tarkoite. Tutkimus suomen pronomininistä* tämä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

HAKULINEN, AULI – KEEVALLIK ERIKSSON, LEELO – LINDSTRÖM, JAN 2003: *Kuule, kule, hördu*. Projicerande praktiker i finska, estniska och svenska samtal. – Bengt Nordberg, Leelo

- Keevallik Eriksson, Kerstin Thelander & Mats Thelander (toim.), *Grammatik och samtal. Studier till minne av Mats Eriksson* s. 199–218. Institutionen för nordiska språk, Uppsala.
- HAKULINEN, AULI – SAARI, MIRJA 1995: Temporaaalisesta adverbista diskurssipartikkeliksi. – *Virittäjä* 99 (4) s. 481–500.
- HAKULINEN, AULI – SEPPÄNEN, EEVA-LEENA 1992: Finnish *kato*. From verb to particle. – *Journal of Pragmatics* 18 (6) s. 527–549. [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(92\)90118-U](https://doi.org/10.1016/0378-2166(92)90118-U).
- HELASVUO, MARJA-LIISA 2008: Minä ja muut. Puhujaviitteisyys ja konteksti. – *Virittäjä* 112 (2) s. 186–206.
- LAITINEN, LEA 1995: Nollapersoonaa. – *Virittäjä* 99 (3) s. 337–357.
- LAURY, RITVA 1997: *Demonstratives in interaction. The emergence of a definite article in Finnish*. Amsterdam: John Benjamins.
- LINELL, PER 2009: *Rethinking language, mind and world dialogically. Interactional and contextual theories of human sense-making*. Charlotte: Information Age Publishing.
- MEAD, GEORGE HERBERT 1932: *The philosophy of the present*. Chicago: Open Court.
- PRIIKI, KATRI 2017: Hän, se, tää vai toi? Vuorovaikutussosiolingvistinen tutkimus henkilöviittauksista Kaakkois-Satakunnan nykypuhekielessä. Turun yliopiston julkaisu C 432. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6719-3>.
- SACKS, HARVEY 1995 [1992]: *Lectures on conversation*. Osat I ja II. Toimittanut Gail Jefferson. Oxford: Blackwell.
- SEPPÄNEN, EEVA-LEENA 1998: *Läsnäolon pronominit. Tämä, tuo, se ja hän viittaamassa keskustelun osallistujiaan*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SILVERSTEIN, MICHAEL 1976: Shifters, linguistic categories, and cultural description. – Keith H. Basso & Henry A. Selby (toim.), *Meaning in anthropology* s. 11–55. Albuquerque: University of New Mexico Press.
- STEVANOVIC, MELISA – LINDHOLM, CAMILLA (toim.) 2016: *Keskusteluanalyysi. Kuinka tutkia sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta*. Tampere: Vastapaino.
- SUOMALAINEN, KARITA 2020a: *Kuka sinä on? Tutkimus yksikön 2. persoonan käytöstä ja käytön variaatiosta suomenkielisissä arkikeskusteluissa*. Turun yliopiston julkaisu C 499. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8238-7>.
- 2020b: *Tiedätkö – kysymyksestä kiteymäksi*. – *Sananjalka* 62 s. 33–53. <https://doi.org/10.30673/sja.91103>.
- VILKUNA, MARIA 1992: *Referenssi ja määräisyys suomenkielisten tekstien tulkinnassa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VOLOŠINOV, VALENTIN 1990 [1929]: *Kielen dialogisuus. Marxismi ja kielifilosofia*. Suomennos, esipuhe ja selitykset Tapani Laine. Tampere: Vastapaino.
- VYGOTSKY, LEV 1978: *Mind in society. The development of higher psychological processes*. Toimittanut Michael Cole, Vera John-Steiner, Sylvia Scribner & Ellen Souberman. [Teoksen alkuperäiset käsikirjoitukset vuosilta 1930–1934.] Cambridge: Harvard University Press.

Karita Suomalainen: *Kuka sinä on? Tutkimus yksikön 2. persoonan käytöstä ja käytön variaatiosta suomenkielisissä arkikeskusteluissa*. Turun yliopiston julkaisu C 499. Turku: Turun yliopisto 2020. Väitöskirja on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8238-7>.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.m.sukunimi@utu.fi